

beznjivo občevati ter prepričati jih, da tudi oče, odnosno gospodar, ki najme kosce, žanjice, kopače, jih pošlje domov, ako pridejo brez orodja na delo; da je učilna polje, kjer dela šolska mladež in da v šoli ne more biti ostanka brez učilnih pripomočkov. Tedaj naravno naj se dokazuje in spaja zakon narave, opiraje se na postavna sredstva. Na ta način bi se več doseglo nego z drugačnimi sredstvi.

Roditelji so dolžni skrbeti za svoje otroke in ako bi bili kateri tako ubožni,

da pri vsej dobri volji ne morejo pomoči, naj bi se pa oni obrnili s prošnjo do županstva, koje je dolžno vsestransko preskrbovati svoje resnično uboge. Tako bi se odstranile krajnemu šolskemu svetu skrbi in zaloga za učilne pripomočke, neugodnosti učitelju, pospešil napredek, zaprečila županstvena tirjatev, napravil red in tudi pomagalo ubožnim roditeljem. Ta bi bila, menim, prava pot, zato sem jo navel v preudarek.

A. Fakin.

Podobice v abecedniku.

XII. z — zvon.

1. Pripovedovanje.

Močni Janez.

Bila je nekdam močna žena, katera je imela fanta, ki so ga imenovali, akoravno je bil šele sedem let star, močni Janezek. „Mi smo ubožni ljudje“, pravi mu mati nekdam, „zato glej in poišči si kako službo. Poprej pa pojdi v gozd in prinesi precēj drv, da bom videla, ako si že dovolj močan, da te pošljem v tujino.“

Janezek je zelo žalosten ter prinese le malo butaro drv domov. Zato doma ostane še sedem let. Čez sedem let ga zopet pošlje mati v gozd. Sedaj je pa bilo drugače. Smreke je izdiral kot bi bile bilke ter nosil domov, kot bi bile žveplenke.

Mati ima sedaj dovolj kuriva za več let in Janez se poda v tujino. Vstopi v službo k skopemu kmetu ter ne zahteva za letno plačilo nič družega, kot da sme kmetu ob letu jedno zaušnico dati. Kmet ga pošlje drugi dan v gozd, da naj zvozi posekani les domov. Ker pa konjema preveč naloži, ne moreta se z mesta premakniti. Jezen izpreže Janez konje, jih vrže k lesu na voz ter voz privleče kot veter domov. Ko kmet to vidi, se prestraši ter z grozo misli na obljubljeno zaušnico. Ne

reče vender nič, ampak se vsede z vso družino h kosilu. Tu se gospodar prepriča, da Janez potrebuje več, kot vsa druga družina skupaj. Prepriča se, da mu Janez pojé v jednom letu hišo in kmetijo.

Premišljuje, kako bi se ga iznebil. Slednjič mu reče: „Moji ženi je padel pred par dnevi prstan v vodnjak. Splezaj doli in poišči ga. Janez uboga. Komaj pa je bil doli, vržeta kmet in hlapec debele kamene nanj.“

„Stran s kokošimi zgoraj“, vpije Janez, „one brskajo pesek v vodnjak“. Sedaj vzame kmet s hlapci v kapelici zvon ter ga vrže v vodnjak. Ta naj pokrije Janeza. „Kako čedna kapica za mene!“ sliši se iz globine. Sedaj jim ne ostane nič družega kot mlinski kamen. Vržejo torej tudi mlinski kamen nanj. „Stojte!“ vpije Janez, „sedaj imam prstan, pojdite mi iz luči, jaz pridem!“ Zvon na glavi in mlinski kamen na roki se prikaže Janez.

Kmet se zopet z grozo spomni na zaušnico, katero bo od Janeza ob letu dobil. Podari torej veliko denarja Janezu, da ga zapusti.

Močni Janez je potoval še več let po svetu ter si s svojo močjo pridobil veliko bogastva. Slednjič se poda k svoji materi ter živi ž njo veliko let v zadovoljnosti.

Pouk.

Janez je bil vsikdar svoji materi pokoren. Bog mu je dal zaradi tega veliko telesno moč. Ker je bil ubog, moral si je po svetu svoj kruh služiti. Bog ga je obvaroval vseh nesreč. Vrnil se je domov zdrav, vesel in bogat. Prepričal se je, kako resničen je rek:

Le delaven in priden bod',
Zakladov našel boš povsod!

Nazorni nauk.

Tu vidite zvonček. Take zvončke imamo pri vratih, da pozvonimo. Iz česa je zvonček? Kaj ima v sredi? V visokem zvoniku visi več zvonov. Zvon vas zjutraj pokliče, da morate ustati, moliti in iti v šolo. Opoludne vas opominja zopet, da je čas molitve in kosila. Zvečer kliče vam zopet: „Molite in zaspite!“ V nedeljo in ob praznikih naznanja vam, da je gospodov dan ter vas kliče v cerkev. Ako v mestu ali vasi kaka nevarnost preti, ako gori ali preti povodenj, toča, oglašča se zopet zvon. Ko pa umremo, spremi nas do groba.

XIII. ž — žaga.**1. Pripovedovanje.****Mož v luni.**

Bil je mož, ki ni spoštoval ne petka ne svetka. Neko nedeljo se napoti v gozd. Vzame svojo žago, ter odžaga ž njo drevo ter naredi butaro. Na butaro priveže svojo žago ter nese vse domov.

Medpotoma ga sreča lep mož v nedeljski obleki, kateri je bil na potu v cerkev. Obstane in vpraša moža: „Ali ne veš, da je danes nedelja? Ali ne veš, da je Bog na ta dan počival, ko je ustvaril nebo in zemljo? Ali ne veš, da stoji v tretji božji zapovedi: Posvečuj nedeljo in praznik?“ Lep mož v nedeljski obleki je bil Bog, a mož mu trdovratno odgovori: „Nedelja na zemlji in ponedeljek v nebesih, kaj meni to mar in kaj tebi to mar?“

„Nôsi svojo butaro večno“, pravi Gospod, „in ker ne spoštuješ na zemlji nedelje, imej večni delavnik. V strašilo za iste, kateri skrunijo nedeljo, pa stoj v luni.“

Od istega časa stoji v luni še vedno mož z butaro in tako bo ostalo na večne čase.

Pouk.

Ta mož je bil zelo brezbožen. Spoštoval ni ne petka ne svetka. Zato je pa tudi občutil ostro božjo kazen. Bog človeka kaznuje, ako greši, torej:

Varuj človek greha se,
Vir nesreče vsake je.

2. Nazorni nauk.

Kaj vidite tu? (Žago). Žaga ima podstavek in rezilo. Iz česa je podstavek? Iz česa je rezilo? Rezilo je iz železa in je tanko. Ima ostre zobove. Z žago žagamo les. Imamo pa tudi žage, katere goni voda. S temi žagami prežaga žagar hlode v deske.

3. Uganki.

a) Imam zobe in vender ne jem, režem in vender nisem nož. Kaj je to?

Kdo ima zobe pa ne grize?

XIV. s — srp.**1. Pripovedovanje.****Ženjice.**

Jutro je bilo. Pridne žanjice vzamejo srpe in začnejo žeti zlato pšenico. Ko pridejo do srede njive, zagledajo gnezdo s sedmimi še negodnimi mladiči. Žalostno obletavajo stare prepelice gnezdo. Mislile so, da bodo žanjice mladiče vzele domov. Toda tem se male ptičice smilijo. Dolgo premišlujejo, kako bi jih rešile. Slednjič pustijo isti kraj v miru in požanjejo ostalo pšenico. Stare prepelice z veseljem krmijo svoje mladiče in kmalu zrastejo mladičem peroti, da morejo odleteti. Dobre žanjice požanjejo med tem časom druge njive ter so vesele, da so rešile nedolžne ptičice.

2. Nazorni nauk.

Krivo rezalo, kratko držalo?

Kdor ne ugane, ta vé kaj malo, kaj je to! Kaj ima rezalo? Ali ima nož krivo rezalo? Kaj ima še rezalo? Ali ima kosa krivo rezalo? Kaj ima torej krivo rezalo in kratko držalo? Kakšno držalo ima srp? Iz česa je rezalo? Iz česa je držalo? Čemu rabimo srp?

XV. š. — šilo.

1. Pripovedovanje.

Jurijče in Zorka.

Jurijče je bil hudoben deček. Velikokrat so ga kaznovali v šoli in doma, če se je zvedelo, da je jemal ptičja gnezda in brezčutno gledal, kako so ubogi ptički žalostno čivkali in plaho iskali mladičev,

katere je bil že zdavna potisnil v žep! Kolikrat so ga kregali ljudje, če je lučal kamenje na kure in pse! Ali nič ni pomagalo. Jurijče je ostal vedno isti hudobnik. Zategadelj ga ni maral nihče. Pridni in uljudni otroci so se ga izogibali že od daleč, zlasti Zorka, modrooka, živahna, plavalasa deklica, ki je rada s svojim kruhom pitala uboge ptiče. Bala se ga je posebno zato, ker jo je dražil. Kaj rad je namreč lučal kamenito točo, kadar je potresala krilatim gostom, da so se hipoma razpršili.

Zorka je imela ljubeznjivega psička. Snežnobel je bil, samo na levem ušesi je imel črno liso.

Jurijče ga je rad vabil k sebi. Kadar pa je bil dosti blizu, polil ga je s tinto ali z barvilom.

Lj. Stiasny.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

6. Valenštajn. Dramatično delo. Spisal Miroslav Šiler. Poslovenil France Cegnar. V Trstu. Založila tržaška Čitalnica. Tisk avstrij. Lloyd. 1866. 8. 421. — „Komur je znana dovršenost Cegnarjevih prevodov Šilerjevih tragedij „Marija Stuart in Viljem Tell“, ta je gotovo z nami vred željno pričakoval njegove prestave Šilerjeve trilogije „Valenštajn“, ktere ga prvi del „Valenštajnov ostrog“ je že pred dvema letoma zagledal beli dan. Od vseh prijateljev Cegnarjeve muze živó zaželeno delo je prišlo pred kratkim časom na svitlo s pripomočjó znanega slovenskega rodoljuba J. Kalistra — kteremu bodi za to čast in hvala — ker bi bilo morda brez njegove pomoči Slovencem še delj časa skrito ostalo. Kar se tiče prevoda, reči se mora o njem, da je na vse strani popolnoma dovršen. . . Kar se pa tiče novih

oblik, ki so rabile pesniku v pričujočem delu (p. dejanije, čelovek, notranjest itd.), teh mu sosebnó v lepoznanškem delu nikakor ne moremo potrditi, saj jim je celó g. Levstik v svoji slovnici samo pod črto ali v opazkah mesto dal. Nekatere izmed njih se s časom brez dvombe obležejo slovenski pisavi; njih večina pa je s staro slovenščino zamrla, čemú tedaj z mrtvimi med žive, ker zbuja samo nejevoljo med bralci in begajo toliko potrebno edinost itd. (Glasnik 1866 str. 379)“.

Da so v šolska „Berila ali v Cvetnike slovenske slovesnosti“ (Bleiweis, Janežič, Navratil itd.) radi sprejemali Cegnarjeve izvrstne umotvore izvirne in prestavljene, to se vé.

V Trstu je marljivo deloval v narodnih društvih ter pomagal pri slovenskih časnikih, celó s političnimi se-